

Handläggare
Anna Forsström
08-508 25 085
Carolina Morales
08-508 25 146

Till
Socialnämnden
2019-08-20

Våld i nära relationer

Socialtjänstinspektörernas kvalitetsgranskning

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner socialtjänstinspektörernas rapport
2. Socialnämnden överlämnar rapporten till samtliga stadsdelsnämnder

Lena Lundström Stoltz
förvaltningschef

Gunilla Ekstrand
avdelningschef

Sammanfattning

Granskningen avser handläggningen av våldsutsattas ärenden och omfattar Bromma samt Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsförvaltningar. Sammanlagt granskades totalt 60 förhandsbedömningar och utredningsärenden. Granskningen visade bland annat att brukaren genomgående snabbt fick insatser som svarade mot behoven av skydd, utifrån vad som framkom i utredningarna. Riskbedömningar gjordes och följdes upp löpande i majoriteten av ärendena. Vidare visade granskningen att utredningarnas innehåll följde Socialstyrelsens handbok¹ om vad som ska belysas vad gäller våldet och behovet av insatser på kort sikt. Behovet av stöd på längre sikt belystes dock inte alltid lika tydligt vilket är ett utvecklingsområde, detsamma gäller för samsyn och samverkan med barn- och ungdomsenheterna genom hela ärendeprocessen.

¹ Socialstyrelsen (2016) Våld - Handbok om socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete med våld i nära relationer

Bakgrund

Bakgrunden till aktuellt granskningstema är att tidigare kvalitetsgranskningar² identifierat brister inom stadens relationsvårdshandläggning. Granskningens syfte är att se över hur handläggningen överensstämmer med lagstiftningens intentioner samt om olika stadsdelsförvaltningar tillämpar lagstiftningen på samma sätt.

Granskningsarbetet planeras utifrån en granskningsmodell som dels bygger på lagstiftningens bestämmelser om god kvalitet inom socialtjänsten och dels på de kvalitetsområden som utformats av Socialstyrelsen och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL):

- Trygghet och säkerhet
- Självbestämmande och integritet
- Tillgänglighet
- Helhetssyn och samordning
- Kunskapsbaserad verksamhet och effektivitet³

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet den 14 augusti 2019. Funktionshinderrådet har haft möjlighet att behandla ärendet den 15 augusti 2019.

Ärendet

Sammanlagt granskades totalt 60 våldsutsattas slumpvis utvalda förhandsbedömningar och utredningsärenden. Tidsperioden som granskades var 2018-2019. Vidare hölls en intervju med ledning samt en fokusgrupp och enkät med socialsekreterare vid respektive enhet. Utöver detta genomfördes intervjuer med Kriscentrum för kvinnor och barn samt föreningen Equal.

De sammanfattande synpunkterna redovisas nedan utifrån de kvalitetsområden som ingår i Socialstyrelsens definition av god kvalitet⁴.

Trygghet och säkerhet

Socialtjänstinspektörerna fann inga direkta skillnader i bedömningarna om behov av stöd och skydd vilket visar på en likställighet mellan de granskade enheterna. Genomgående fick brukaren snabbt insatser som svarade mot behoven av skydd, utifrån vad som framkom i utredningarna.

² Socialförvaltningen (2017) Barn som har upplevt våld. Dnr 3.4.1-743/2016

³ <http://www.socialstyrelsen.se/indikatorer/godvardochomsorgsocialtjansten>

⁴ <http://www.socialstyrelsen.se/indikatorer/godvardochomsorgsocialtjansten>

Granskningen visade på vissa brister beträffande handläggningstider och dokumentation vilket behöver följas upp inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet.

Helhetssyn och samordning

Utredningarnas innehåll följde Socialstyrelsens handbok⁵ om vad som ska belysas väl vad gäller våldet och behovet av insatser på kort sikt. En återkommande reflektion vid bägge enheter var dock att behovet av stöd på längre sikt inte alltid belystes lika tydligt, vilket även Inspektionen för vård och omsorg (IVO)⁶, Kriscentrum och föreningen Equal beskriver utifrån deras erfarenheter.

Insatserna som samhället ger måste på ett flexibelt och lyhört sätt planeras utifrån den våldsutsattas unika förutsättningar och behov. Analyser som inbegrep klientens behov med uttalat hänsyn till särskild utsatthet fanns endast i 30 procent av de ärenden som handlade om våldsutsatta med komplexa behov.

En majoritet av de granskade ärendena berörde barn. I merparten av dessa fall framträdde barnen tydligt och vid val av insats framgick att barnen vägdes in. Samsyn och samverkan med barn- och ungdomsenheterna genom hela ärendeprocessen var dock ett utvecklingsområde.

Kunskapsbaserad verksamhet

De granskade enheterna hade handledning och samlad relevant grundkompetens för att handlägga våldsutsatthet. Bromma håller på att formalisera uppdragets avgränsningar och hos Enskede-Årsta-Vantör rör nuläget att utveckla och förankra rutiner, stabilitet och stärkt specialistkunskap i en ny arbetsgrupp. Båda förvaltningarna behövde utveckla arbetet med internkontroll och andra insatser inom ramen för ett systematiskt kvalitetsarbete.

Riskbedömningar gjordes och följdes upp löpande i majoriteten av ärendena, vilket är en viktig kvalitetsindikation. I 85 procent av de granskade ärendena hade bedömningsinstrument använts. Att instrument används i så hög grad är positivt eftersom det bidrar till enhetliga utredningar och att relevanta förhållanden uppmärksammas som underlag för bedömning.

⁵ Socialstyrelsen (2016) Våld - Handbok om socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete med våld i nära relationer

⁶ Inspektionen för Vård och Omsorg (2014) Våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld

Effektivitet och tillgänglighet

Av de slumpvis utvalda ärendena hörde totalt cirka 50 procent till särskilt utsatta grupper, av vilka flest handlade om kvinnor med utländsk bakgrund. Få ärenden återfanns som rörde andra utsatta grupper såsom till exempel våldsutsatta i missbruk, med funktionsnedsättning eller äldre. Detta kan ses som en indikator på att socialtjänsten inte når tillräckligt många våldsutsatta med särskild utsatthet.

Vid bägge enheter framkom att handläggarna uppfattat att ett helt utredningsunderlag ska färdigställas i och med att en skyddsplacering genomförs. Detta arbetssätt riskerar att bli ineffektivt men också att förstärka att fokus ligger på det akuta skyddet på kort sikt. Underlaget för beslut om akuta biståndsinsatser kan istället dokumenteras i beslut i enskilt ärende så att en allsidig och heltäckande utredning sedan kan genomföras.

Självbestämmande och integritet

I så gott som alla ärenden var den enskildas delaktighet och inflytande tydligt i handläggningen vilket visar på ett gott socialt arbete, präglat av lyhördhet och respekt för den enskildas integritet.

Socialtjänstens uppdrag omfattar att erbjuda hjälp till våldsutövare.⁷ Vid båda granskade enheter framkom att det är oklart vad som gäller i frågan om att kontakta våldsutövare med hänvisning till sekretess och den enskildas säkerhet. En utgångspunkt är att om den våldsutsatta samtycker kan våldsutövaren kontaktas. Avvägningar måste alltid göras utifrån det enskilda fallet och en noggrann säkerhetsplanering är central.

Jämställdhetsanalys

Socialtjänstinspektörernas granskningar inkluderar ett jämställdhetsperspektiv för att kunna hitta eventuella omotiverade skillnader mellan män och kvinnor/flickor och pojkar. I denna granskning har enbart en våldsutsatt man hittats bland de 60 slumpvist utvalda ärendena, vilket har medfört att en analys utifrån könsuppdelad statistik inte har varit möjlig. Att det ser ut så speglar det faktum att den absolut vanligaste formen av våld i nära relation är en man som utövar våld mot en kvinna som han har ett förhållande med.⁸ Samtidigt visar undersökningar att även män utsätts för våld av sina partner och andra familjemedlemmar, men

⁷ Socialförvaltningen (2014) Våld i nära relationer. Riktlinjer för handläggning inom Stockholms stads socialtjänst.

⁸ <http://nck.uu.se/kunskapsbanken/amnesguider/vald-i-nara-relationer/vald-i-nara-relationer/>

att många våldsutsatta män inte anmäler det våld de utsatts för.⁹ Att så få män funnits bland ärendena kan ses som en indikation på att socialtjänsten behöver utveckla arbetet för att nå fler våldsutsatta män.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner socialtjänstinspektörernas kvalitetsgranskning avseende handläggningen av våld i nära relationer vid stadsdelsförvaltningarna Bromma och Enskede-Årsta-Vantör. Vidare att rapporten överlämnas till berörda stadsdelsnämnder.

Bilaga

Våld i nära relationer. Socialtjänstinspektörernas kvalitetsgranskning.